

მომავალი თაობების წინაშე. ეს პასუხისმგებლობა რამდენიმე ძირითად პრინციპს ეყრდნობა, ესენია: ურთიერთშემცვლელი თაობების უფლებები; ნდობაზე დამყარებული ურთიერთობები; კანონიერება და კოლექტიური ვალდებულებები; უფლებებისა და ვალდებულებების ურთიერთკავშირი; უფლებებთან მიმართებაში ვალდებულებების პრიორიტეტი; წინდახედულობა. მდგრადი განვითარების საზოგადოება – არის საზოგადოება, რომელიც „დღევანდელი მოთხოვნების დაკმაყოფილებით ეჭვქვეშ არ აყენებს მომავალ თაობათა მოთხოვნების დაკმაყოფილების შესაძლებლობას“ [14].

ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკის და მთლიანობაში, მსოფლიო მეურნეობის განვითარება მნიშვნელოვნად გამომდინარეობს იმ გარემოებიდან, თუ რამდენად აკმაყოფილებს მათ მოთხოვნებს მინერალური რესურსები. პრაქტიკულად მრეწველობის ყველა დარგს აქვს დამოკიდებულობის მაღალი ხარისხი მინერალურ-სანედლეულო პროდუქციის მიწოდებაზე. მინერალურ-სანედლეულო რესურსები ასრულებენ საკმარის მნიშვნელოვან როლს საგარეო ვაჭრობის სასაქონლო სტრუქტურაში.

სტრატეგიულ მიზანს წარმოადგენს საკუთარი მინერალურ-სანედლეულო რესურსებით ქვეყნის უზრუნველყოფის დონის ამაღლება, მათი მოპოვებისა და რაციონალური გამოყენების პროცესის დროს გარემოს მდგრადობაზე უარყოფითი მოქმედების მინიმიზაცია. ეკონომიკური ზრდის პრობლემები ყოველთვის ასრულებდა განსაკუთრებულ როლს სახელმწიფოს განვითარების სტრატეგიაში. ბოლო დროს სპეციალისტები მივიდნენ დასკვნამდე, რომ შეუკავებელმა ეკონომიკურმა ზრდამ არსებულ ბაზაზე შესაძლოა კაცობრიობა მიიყვანს კატასტროფამდე და მისი არსებობის საფრთხემდე.

მსოფლიო არეალში მინერალური რესურსები განაწილებულია ქვეყნებს შორის საკმაოდ არათანაბრად, ასე მაგალითად, დაახლოებით 25 ქვეყანა ფლობს საკუთარ აქტივში მსოფლიო მარაგების რომელიმე ერთი სახეობის მინერალური ნედლეულის 5%-ზე მეტს. მსოფლიო ეკონომიკის დიდი სახელმწიფოები, ისეთები როგორიცაა, აშშ, რუსეთი, კანადა, ჩინეთი, სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკა და ავსტრალია ფლობენ მინერალურ-სანედლეულო რესურსების საკმაოდ ბევრ ოდენობას და ნაირსახეობას, თუმცა რეალურად მსოფლიო ეკონომიკაში დღეს არცერთ ქვეყანას არ შეუძლია სრულ-

ყოფილად არსებობა მინერალურ-სანედლეულო რესურსების იმპორტის გარეშე.

განვითარებული ქვეყნები, რომლებიც ფლობენ მინერალური რესურსების დაახლოებით 40%-ს, მოიხმარენ ამ რესურსების 70%-ს. აშშ წილად მოდის ნავთობის მსოფლიო მოხმარების დაახლოებით 25%, მაშინ როცა, მისი წილი მსოფლიო ნავთობმოპოვებაში შეადგენს მხოლოდ 12%-ს. ამავე დროს, განვითარებადი ქვეყნები (ჩინეთისა და ვიეტნამის ჩათვლით), სადაც მსოფლიო მოსახლეობის დაახლოებით 60% ცხოვრობს და თავმოყრილია მინერალური რესურსების 35%-მდე, მოიხმარენ ამ რესურსების დაახლოებით 16%-ს.

მსოფლიოში მინერალური რესურსების გეოლოგიური მარაგები შეადგენს დაახლოებით 14 ტრილიონ ტონას, მათგან ნახშირის მარაგები შეადგენს მთელი მარაგების 65%-ს, 27% მოდის ნავთობსა და გაზზე, 8% ატომურ საწვავზე და ა.შ., მსოფლიო მეურნეობაში ენერგორესურსების მოხმარების სტრუქტურა ხასიათდება შემდეგნაირად: ნავთობის რესურსზე მოდის 35%-ზე მეტი, ნახშირის რესურსზე 30%, გაზზე დაახლოებით 25%, ატომურ საწვავზე დაახლოებით 5%, ჰიდროენერგეტიკულ რესურსებზე 5%-ზე მეტი [12].

ამრიგად, დედამიწაზე მინერალურ რესურსთა საკმარისი რაოდენობაა არა მარტო დღეისათვის, არამედ თვალმისწავდომი ისტორიული მომავლისათვისაც. პრობლემას წარმოადგენს მხოლოდ მათი რაციონალური გამოყენება, რომელიც იმგვარად უნდა წარიმართოს, რომ ლანდშაფტებში არ დაირღვეს მათ შორის მილიონი წლების მანძილზე ჩამოყალიბებული თანაფარდობა და შენარჩუნდეს ბუნების და გარემოს მდგრადობა, რაც ცხადია, კომპლექსურ ხასიათს უნდა ატარებდეს და, რომელიც ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საერთო-სახელმწიფოებრივი ამოცანაა, რომელთა ეფექტიან გადანაცვებაზე დამოკიდებულია ახლანდელი და მომავალი თაობის კეთილდღეობა. მხედველობაშია მისაღები ის გარემოება, რომ ადამიანი თანამედროვე პერიოდში ბუნებიდან მოიპოვებს წიაღისეული რესურსების გაზრდილ ოდენობას, რაც, ცხადია, იწვევს ბუნებრივი წონასწორობის დარღვევას და ეკოსისტემის შეცვლას. თანამედროვე მსოფლიოში, როდესაც ხდება სახელმწიფოების ინტეგრაცია, ეკოლოგიურმა პრობლემებმა შეიძინა საერთაშორისო ხასიოთი, რაც კიდევ უფრო ეფექტურს ხდის ბუნების დაცვითი ღონისძიებების გატარებას და ეკოლოგიური კატასტროფების თავიდან აცილების

მინიმუმამდე დაყვანას, რისთვისაც მნიშვნელოვანია მათი გამოყენების ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება[2].

ყოველი სახელმწიფოს სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა, პოტენციალი, განვითარების ტენდენციები და გრძელვადიანი პროგნოზი დიდად არის დამოკიდებული ისეთ უმნიშვნელოვანეს მაკროეკონომიკურ ინდიკატორზე, როგორიც ეროვნული სიმდიდრეა. მისი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლები განსაზღვრავს ეკონომიკის მდგრადი განვითარებისა და უსაფრთხოების დონეს, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მოსახლეობის მატერიალური ფასეულობებისა და სულიერი კულტურის ჩამოყალიბებაში.

მინერალური რესურსები და მათი დაძიებული მარაგის არსებობა წარმოადგენს ეროვნული სიმდიდრის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან შემადგენელს და წარმოადგენს ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის, სამრეწველო პროდუქციის გამოშვების, ეკონომიკური დამოუკიდებლობისა და თავდაცვისუნარიანობის ზრდის უმნიშვნელოვანეს პირობას ბუნებრივ კაპიტალში (მინის,

სასარგებლო წიაღისეულის, ტყეების, სავარგულების, ჰიდრომინერალური რესურსების პოტენციური გამოყენების ღირებულება), დანარჩენ სამ ჯგუფთან ერთად, კერძოდ, ესენია: **ფიზიკური კაპიტალი** (მატერიალურ-ნივთობრივი დოვლათის მთლიანი ღირებულება), **ადამიანისეული კაპიტალი** (უნარ-ჩვევები, ინტელექტი, პროფესიული ცოდნა დახელოვნების მიხედვით, რომელიც იქმნება ინვესტიციებით ადამიანში და განსაზღვრავს მის ქმედითუნარიანობის პოტენციალს) და **ფინანსური კაპიტალი** (მონეტარული ოქრო, ვალუტა და დეპოზიტები, ფასიანი ქაღალდები, სესხები, დაზღვევის ტექნიკური მარაგი, მოვალე კრედიტორების სხვა ანგარიშები, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები და ა.შ.) [3].

მთლიანობაში, საქართველოს ეროვნული სიმდიდრე, 2010 წლის მდგომარეობით, ექსპერტული შეფასებით, ოფიციალურ საბანკო-საფინანსო და სტატისტიკური სამსახურის მასალებზე დაყრდნობით, იღებს სახეს, რომელიც მოცემულია ქვემოთ მოყვანილ ცხრილში (იხ. ცხრილი 1).

ცხრილი 1. საქართველოს ეროვნული სიმდიდრე 2010 წელს (ფინანსური კაპიტალის გარეშე), [3]

განზომილება მაჩვენებლები	მლრდ აშშ დოლარი	%
ეროვნული სიმდიდრე: მათ შორის	900	100
ეროვნული ქონება	200	22,2
მოსახლეობის საშინაო ქონება	40	4,4
ბუნებრივი სიმდიდრე არანარმოებული მატერიალური აქტივები, აქედან:	340	37,8
სასარგებლო წიაღისეული	250	27,8
მინა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულებისათვის (სავარგულები: სახნავ-სათესი, საძოვარი)	60	6,7
ტყე, ჰიდრომინერალური (მტკნარი, მინერალური და თერმული) რესურსები	30	3,3
ადამიანისეული კაპიტალი	320	35,6

დღეს სასარგებლო წიაღისეულის მოპოვების მასშტაბებს, ფაქტობრივად, განსაზღვრავს სამი ფაქტორი: მოპოვების კონკურენტუნარიანი თვითღირებულება, ინვესტიციების ოდენობა და ბაზრის ტევადობა. თუ დავუშვებთ, რომ ამ შემთხვევაში პრობლემას არ წარმოადგენს ბაზრის სეგმენტის დაკავება და წიაღისეულის მოპოვებაზე შესაბამისი ხარჯების გაწევა, მაშინ საქართველოს მხოლოდ სათბობ-ენერგეტიკული რესურსების მარაგების პოტენციური ღირებულება, მიმდინარე საბაზრო ფასებით, თითქმის 200 მლრდ აშშ დოლარს გაუტოლდება, თუმცა, გეოლოგიურ-საძიებო სამუშაოების შემდგომი გაძლიერების გამო, შეიძლება ეს მაჩვენებელი ჯერადად გაიზარდოს. მაგალითად, დღეისთვის საქართველოში მოძიებულია საბალანსო მარაგის მიხედვით დაახლოებით — 170 მლნ ტონა ნავთობის, 5,2 მლრდ კუბური მეტრი ბუნებრივი აირის, 484 მლნ ტონა ნახშირისა და 100 მლნ ტონამდე ტორფის მარაგები, თერმული წყლების დიდი რაოდენობა. მთლიანობაში, საქართველოს, ასევე დიდი რაოდენობით აქვს მანგანუმის (პოტენციური მარაგი — დაახლოებით 60 მლნ ტონა), აგრეთვე ფერადი, ხალასი და იშვიათი ლითონების მნიშვნელოვანი მარაგები. საქართველო მდიდარია ქიმიური, აგროქიმიური, ინერტული და სამშენებლო რესურსებით, მტკნარი თუ მინერალური წყლებით (მარტო მინისქვეშა მტკნარი წყლის სადღელამისო დებიტი შეადგენს 6,5 მლნ კუბურ მეტრს, სუფრის — 45 ათას კუბურ მეტრს, ხოლო სამკურნალო წყლების — 30 ათასამდე კუბურ მეტრს. ქვეყნის ჰიდროენერგორესურსების პოტენციური სიდიდე 15,5 მლნ კვტ-ს, ხოლო ტექნიკური სიდიდე — 7,8 მლნ კვტ-ს აღემატება [3, 4].

მოკვლეული მასალების ანალიზიდან ირკვევა, რომ საქართველოს გააჩნია მინერალური რესურსების საკმაოდ მნიშვნელოვანი მარაგები, რომელთა ეკონომიკური პოტენციალი ქვეყნის ეროვნულ სიმდიდრეში საკმაოდ ნიშანდობლივია და მათი რაციონალურად და ეფექტიანად ათვისება მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს ჩვენი ქვეყნის სამრეწველო-ეკონომიკურ განვითარებაში.

როგორც შესწავლილი მასალებიდან არის ცნობილი, საქართველოს მინერალური რესურსული ფონდი მოიცავს 950 საბადოსა და გამოვლინებას. რესურსული ფონდის 62.8% წარმოადგენს მსხვილ (ეროვნული და საერთაშორისო მნიშვნელობის) საბადოს, 30.9% — ადგი-

ლობრივი მნიშვნელობის საბადოს, 6,2% — გამოვლინებას.

თანამედროვე ეკონომიკური მიდგომის შესაბამისად, საქართველოს მინერალური რესურსული ფონდი შეიძლება დაიყოს შემდეგ ეკონომიკურ ტიპებად:

1. სათბობ-ენერგეტიკული რესურსები — 42 ობიექტი; 2. მეტალთა და იშვიათ ელემენტთა რესურსები — 70 ობიექტი; 3. ქიმიური, აგროქიმიური და სხვა რესურსები — 96 ობიექტი; 4. სანაკეთო ქვებისა და კერამიკული რესურსები — 80 ობიექტი; 5. მოსაპირკეთებელი და საშენი ქვების რესურსები — 231 ობიექტი; 6. მეტალურგიული, ინერტული და სამშენებლო რესურსები — 262 ობიექტი; 7. მინისქვეშა მინერალური წყლები — 69 ობიექტი.

ცხრილში 2-ში მკაფიოდ ჩანს, რომ საქართველოს ყველა მხარე, ქვეყნის დედაქალაქის ჩათვლით, მინერალური რესურსების საკმაოდ მარაგის მქონეა. ამასთან, აფხაზეთი, აჭარა, გურია, სამეგრელო და ზემო სვანეთი, იმერეთი და ქვემო ქართლი შეიცავს ყველა ეკონომიკური ტიპის რესურსს. ნახაზი 3 ასახავს მინერალური რესურსული ფონდის განაწილებას მინერალური რესურსების ეკონომიკური ტიპების მიხედვით. ნახ. 2 და 3 გვიჩვენებს მინერალური რესურსული ფონდის განაწილებას (ობიექტების რაოდენობის შესაბამისად) როგორც ეკონომიკური ტიპების, ასევე ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით [4].

ცივილიზებულ სამყაროში ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე ეტაპზე განსაკუთრებული მნიშვნელობა ქვეყნის მინერალურ-რესურსული პოტენციალის რაციონალურ გამოყენებას ენიჭება. ამის საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ მაგალითს, რომელიც საყურადღებოა საქართველოსთვის. ბუნებრივი რესურსების რაციონალურად გამოყენების თვალსაჩინო ნიმუშია ნორვეგია, რომელმაც გასული საუკუნის 60-იან წლებში აღმოაჩინა ნავთობის საბადო ჩრდილოეთის ზღვაში. 1963 წელს მან მიიღო კანონი, რომლის საფუძველზეც ნავთობის მარაგები გამოცხადდა სახელმწიფო საკუთრებად. 1990 წელს ნორვეგიაში შეიქმნა სახელმწიფო ნავთობის ფონდი, რომელსაც „მომავალი თაობების ფონდი“ ეწოდა. ნორვეგიელები თვლიან, რომ არა აქვთ უფლება მთლიანად მოიხმარონ ნავთობიდან მიღებული შემოსავალი, ვინაიდან იგი მომავალ თაობებსაც ეკუთვნის.

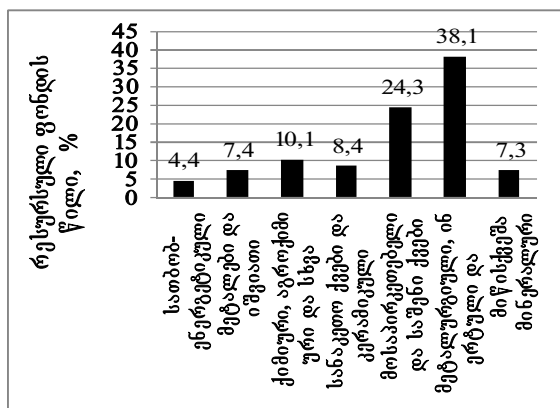
ცხრილი 2. მინერალური რესურსული ფონდის განაწილება საქართველოს მხარეებში, [4]

მხარე მაჩვენებლები	რესურსების ეკონომიკური ტიპი, %							
	სათბობ-ენერგეტიკული რესურსები	მეტალური და იშვიათი ლითონები	ქიმიური, აგროქიმიური და სხვა რესურსები	სანაკეთო ქვები და კერამიკული რესურსები	მოსაპირკეთებელი და საშენი ქვები	მეტალურგიული, ინერტული და სამშენებლო რესურსები	მიწისქვეშა მინერალური წყლები	მთლიანად
თბილისი	2.4	0.0	1.0	0.0	0.4	0.8	0.0	0.6
აფხაზეთის ა. რ.	19.0	10.1	14.6	1.3	14.3	10.2	14.5	11.6
აჭარის ა. რ.	2.4	4.3	1.0	2.5	2.6	1.7	4.3	2.3
გურია	16.7	1.4	3.1	3.8	1.7	2.8	5.8	3.4
სამეგრელო & ზემო სვანეთი	23.8	5.8	5.2	7.5	9.1	9.1	5.8	8.7
იმერეთი	7.1	7.2	34.2	30.0	22.1	19.2	13.0	20.7
რაჭა-ლეჩხუმი & ქვემო სვანეთი	0.0	31.9	5.5	20.0	6.5	5.2	2.9	8.3
შიდა ქართლი	0.0	10.1	7.3	8.0	5.6	14.0	8.7	9.3
სამცხე-ჯავახეთი	2.4	0.0	11.5	13.8	7.8	8.3	14.5	8.5
მცხეთა-მთიანეთი	0.0	0.0	7.3	7.5	5.2	6.1	14.5	6
ქვემო ქართლი	7.1	27.5	5.2	8.6	21.2	8.3	8.7	12.5
კახეთი	19.1	1.5	4.1	0.0	3.5	14.3	7.3	8.1
ქართლი	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

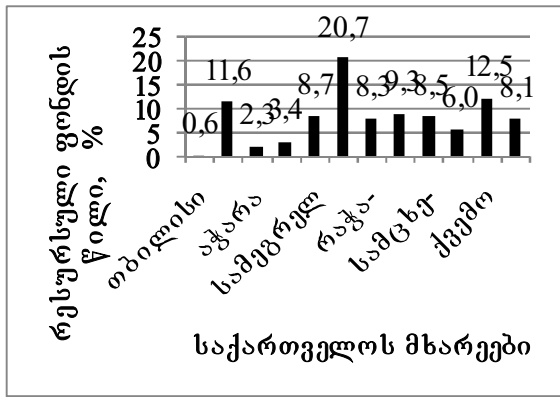
ამიტომ ნორვეგიაში, კანონის თანახმად, მიმდინარე სახელმწიფო საჭიროებებზე იხარჯება ფონდის მხოლოდ 4%, დანარჩენი კი ინახება თაობათა ფონდში, რომლის დაგროვებამ უკვე საკმაოდ სოლიდურ თანხას მიაღწია. მაგალითად, დანაზოგმა 2005 წელს 182 მლრდ დოლარი შეადგინა. 2012 წლის ექსპერტული შეფასებითა და სხვადასხვა პუბლიკაციების შეჯერებით ამ დანაზოგმა მშპ-ის 2/3 შეადგინა. იგი განთავსებულია საზღვარგარეთის ფასიან

ქალაქებში და, აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ქვეყნის არა მხოლოდ ეკონომიკურ ზრდაში, არამედ მთლიანად ეკონომიკურ განვითარებაშიც. ნორვეგია, რომ დღეს მსოფლიოში ერთ-ერთი კონკურენტუნარიანი ქვეყანაა, ამაში ლომის წილი მეცნიერებატევადი დარგების განვითარებას მიუძღვის, რაც მრავალი სხვა პრობლემის, მათ შორის სოციალური პრობლემის გადაჭრის გასაღებიცაა.

ნახ. 2. მინერალური რესურსული ფონდის განაწილება ეკონომიკური ტიპის მიხედვით, [4]

რესურსების ეკონომიკური ტიპი

რესურსების ეკონომიკური ტიპი

ნახ. 2. მინერალური რესურსული ფონდის განაწილება ეკონომიკური ტიპის მიხედვით, [4]

ამრიგად, „მომუშავე“ დანაზოგები, რომლებიც, ეროვნულ მოტივთან ერთად, მაღალ ეკონომიკურ ეფექტიანობაზეცაა გათვლილი, ნორვეგიის სწრაფი ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი გზაა. საქართველოში სავსებით სანადალმდეგო სურათია. ყველაფერი იყიდება (განსაკუთრებით იყიდებოდა რეფორმირების III ეტაპზე) მათ შორის ბუნებრივი რესურსებიც, ყოველგვარი სამომავლო შესაძლებლობების თუ უარყოფითი გარე ეფექტების გაუთვალისწინებლად, რასაც არაფერი აქვს საერთო ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ გამოყენებასთან. ეს პროცესი გარკვეულწილად დღესაც მიმდინარეობს, თუმცა შეზღუდული ფორმით[3].

სახელმწიფოს ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს სფეროს წარმოადგენს სახელმწიფო ქონების მართვა, რაც გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებისათვის კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი თავისებურებაა, რომელიც საჭიროებს განსაკუთრებულ ფრთხილ დამოკიდებულებას. სახელმწიფო ქონების მართვის საკითხების განხილვისას აუცილებლად უნდა გაივლოს ზღვარი ქონების (მინერალური რესურსების სახით) მართვასა და სანარმოების მართვის ფუნქციებს შორის. ამ თვალსაზრისით მნიშვნელოვნად მიგვაჩნია მინერალური რესურსების სახით სახელმწიფო ქონების მართვის ისეთი სტრუქტურის განსაზღვრა – „მინერალური რესურსების სააგენტოს“ სახით, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ამ ქონების მიზანმიმართული და გააზრებული მართვის ეკონომიკურ და სამართლებრივ ურთიერთობებზე.

ახალ ეკონომიკურ ურთიერთობებზე გადასვლისას მაღალგანვითარებული ინდუსტრიული სექტორის შექმნა მნიშვნელოვნად საჭირო-

ებს სახელმწიფო სამართლებრივი მარეგულირებელი ღონისძიებებით უზრუნველყოფას, წინააღმდეგ შემთხვევაში საქართველო შეიძლება გადაიქცეს მსოფლიოსათვის იაფი ნედლეულის მიმწოდებელ ქვეყნად. სახელმწიფომ უნდა განახორციელოს მოქნილი საკანონმდებლო, მასტიმულირებელი საგადასახადო და საინვესტიციო მხარდაჭერა, პროტექციონისტული საბაჟო პოლიტიკა და, ამასთან, მნიშვნელოვანია მინერალური რესურსების ათვისების სფეროში კლასტერების და ბიზნეს-ინკუბატორების შექმნის აუცილებლობა, რომლებმაც მოკლე დროში მაქსიმალურად უნდა უზრუნველყონ უკუგება და ხელი შეუწყონ წარმოების მოცულობათა და შემოსავლების ზრდას. ამასთან, სახელმწიფომ არ უნდა დაუშვას ყველაზე მომგებიანი წიაღისეული რესურსების მოპოვების დაუსაბუთებელი ზრდაც, რამაც შემდგომში შეიძლება გამოიწვიოს გადამეტწარმოების კრიზისი. ამიტომ, ყოველთვის გათვალისწინებული უნდა იქნეს შიგა და საექსპორტო გასაღების შესაძლებლობები, ანუ, სახელმწიფო ზემოქმედების სტრატეგია დაფუძნებული უნდა იყოს ჩარევის მიზანშეწონილობაზე, ხარისხზე, ეფექტიანობაზე, დიფერენცირებულ მიდგომაზე სხვადასხვა ფორმის სანარმოს და რეგიონის მიმართ, რაც შესაძლებელს გახდის ამაღლდეს როგორც ცალკეული რეგიონის კონკურენტუნარიანობა, ასევე, მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდეს მთელი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. აბრალავა ა., ეკონომიკისა და ბიზნესის გლობალურ-ინოვაციურიპრობლემები, თბილისი, „უნივერსალი“, 2014, გვ. 84-87.
2. ალასანია ნ., ლომთათიძე ნ., ბუნებათსარგებლობა და გარემოს მდგრადი განვითარება, ბათუმი, „შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი“, 2011, გვ.14-21.
3. ასათიანი რ., საქართველოს ეკონომიკა, თბილისი, 2012, 308გვ.
4. თვალჭრელიძე ა., სილაგაძე ა., ქეშელაშვილი გ., გეგია დ., საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამა, თბილისი, „ნეკერი“, 2011, გვ.29-64.
5. მგელაძე ზ., ნავთობი: მიღწევები, პრობლემა, პერსპექტივები, თბილისი, 2001, 170გვ

6. ლობჯანიძე გ., საქართველოს სამთო მრეწველობის განვითარების პერსპექტივები, თბილისი, 2003, 60 გვ.
7. ლობჯანიძე გ., ნავთობის მსოფლიო ბაზრის თანამედროვე მდგომარეობა და განვითარების ტენდენციები, თბილისი, ჟურნალი „სამთო ჟურნალი“, 2(31), 2013, გვ. 47-53.
8. მირცხულავა დ., ჩომახიძე დ., ცინცაძე პ. და სხვ., საქართველოს ენერგეტიკული სტრატეგია, თბილისი, 2004, 298 გვ.
9. ნანაძე ა., ქართული ნავთობის გადამუშავებისა და გამოყენების პრობლემები, ჟურნალი „მეცნიერება და ტექნიკა“, 1993, 1-2, გვ. 26-27.
10. ჩომახიძე დ., საქართველოს ენერგეტიკული უსაფრთხოება, სოციალურ-ეკონომიკური ასპექტები, თბილისი, 2003, 546 გვ.
11. Гурова И., Мировая Экономика, 2007, Targmnili prof. SoTa veSapiZis mier 2014 wels, gv.170-179.
12. Мотовиц Т.Г., Колесова В.Г., Вопросы использования природных ресурсов в мировой экономике, ТГУ, 2014, с. 1-6.
13. Тоскунина, В. Проблемы нефтедобывающего региона, Экономист, 2005, № 6, с. 82-89.14. <http://ka.wikipedia.org/wiki/>
14. <http://www.gogc.ge/ge/production>
15. Станис Е.В., Макарова М.Г., Комплексная оценка природных и производственных потенциалов территории, М., РУДН, 2008, 356 с.
16. Мальцев А. А., Особенности развития минерально-сырьевого комплекса мировой экономики в условиях глобализации, Екатеринбург, 2010, 26 с.
17. Фридман А.А., Экономика истощаемых ресурсов, Изд. дом Гос. ун-та Высшей школы экономики, 2010, 399 с.
18. Бобылев С.Н., Ходжаев А.Ш. Экономика природопользования, Москва, 2003, 567с.
19. Brown T.J., Idoine N. E. and others , World Mineral Production, Keyworth, Nottingham, ritish Geological Survey, 2014, pp.126.
20. Mineral Resources and Economic Development, Gavin Wright and Jesse Czelusta, Stanford University, 2004, pp.41.
21. Mining industry, Sector Report Maija Uusisuo, 2013, MEE's and ELY Centres' publication, pp.102.
22. <http://bfm.ge/index.php?newsid=8155#.VQa2ao6UcXw>

გრძელვადიანი დაკრედიტების საინვესტიციო ხასიათის განკაცის აუცილებლობისა და გრძელვადიანი ვალის — ობლიგაციის მეშვეობით დაფინანსების თავისებურებები

გიორგი ცაავა — სტუ-ს პროფესორი
ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
ნათია ჯანელიძე — სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

ჩამოყალიბებულია გრძელვადიანი დაკრედიტების საინვესტიციო ხასიათი, დაზუსტებულია გრძელვადიანი დაკრედიტების ძირითადი წყაროები, გამოყოფილია საპროექტო ანალიზის ძირითადი მიმართულებები.

საკვანძო სიტყვები: გრძელვადიანი დაკრედიტება; საინვესტიციო პროექტი; ტექნიკური ანალიზი.

ა) გრძელვადიანი დაკრედიტების ინვესტიციური ხასიათი:

გრძელვადიანი დაკრედიტება ითვალისწინებს ბანკის მიერ სესხების 3 წელზე მეტი ვადით გაცემას. გრძელვადიანი დაკრედიტების მიზანი — არის ძირითადი კაპიტალის დაფინანსება (კაპიტალდაბანდება).

ძირითად კაპიტალში ფულადი სახსრების დაბანდება საწარმოების განვითარებას უზრუნველყოფს. ცენტრალიზებულ ეკონომიკაში რეალური სექტორის (მრეწველობა, სოფლის მეურნეობა, მშენებლობა, სოციალური სექტორი და ა.შ.) განვითარების ძირითადი წყარო კაპიტალური დაბანდებების სახელმწიფო დაფინანსება იყო. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლისას აღნიშნული წყარო მინიმუმამდეა დაყვანილი. პრივატიზირებულ საწარმოებს პერსპექტიული ზრდისათვის ორი შესაძლებლობა გააჩნია — საკუთარი და ნასესხები კაპიტალის გამოყენება. პრაქტიკაში ორივე წყარო გამოიყენება.

გრძელვადიანი დაკრედიტების წყაროებს მიეკუთვნებიან:

- აქციონერული კაპიტალი (საწესდებო კაპიტალი, ბანკის ფონდები) და გაუნაწილებელი მოგება;
- გრძელვადიანი სესხება (ბანკების კრედიტები და ობლიგაციების ემისია);
- დეპოზიტები ერთ წელზე მეტი ვადით.

განასხვავებენ ინვესტირების ორ ტიპს:

1. ფინანსურს (პორტფელურს), რომელიც ფულადი სახსრების სხვა ემიტენტების ფასიან ქაღალდებში დაბანდებას ითვალისწინებს;
2. რეალურ ინვესტირებას (capital investment), რომელიც ფულადი სახსრების წარმოების საშუალებებში (კაპიტალდაბანდებებს) დაბანდებას ითვალისწინებს; რამდენად უფრო მაღალია მათი დონე, იმდენად უფრო სწრაფად ვითარდება ქვეყნის ეკონომიკა.

გრძელვადიანი დაკრედიტების მთავარ თავისებურებას — საინვესტიციო პროექტის დაკრედიტება წარმოადგენს. კრედიტის მიწოდება ამ შემთხვევაში მსესხებლის მიმდინარე ფინანსურ მდგომარეობასთან არა იმდენად არის დაკავშირებული, რამდენადაც დასაფინანსებელი პროექტის ხასიათთან და ხარისხთან, ბიზნესგეგმის არსებობასთან.

საინვესტიციო პროექტი არის მომავალში შემოსავლების მიღების მიზნით საწარმოო ობიექტში ფულადი სახსრების დაბანდების კომპლექსური პროგრამა.

გრძელვადიანი კრედიტის გაცემის საფუძველს ემსახურება საინვესტიციო (საპროექტო) ანალიზი. საპროექტო ანალიზის ამოცანას მისი სოციალურ-ეკონომიკური ეფექტიანობის, ფასეულობის განსაზღვრა წარმოადგენს. საერთაშორისო პრაქტიკაში სპეციალიზირებული